

A linguaxe xurídica moderna: a precisión e a concisión nunha demanda

"In claris non fit interpretatio"
(No claro non se precisa interpretación)

A LINGUAXE XURÍDICA, COMO LINGUAXE técnica, debe rexerse por criterios de funcionalidade e economía para dar conta do rigor científico que transcende no seu ámbito de aplicación. Deste xeito, o texto xurídico debe achegar con claridade toda a información necesaria, valéndose para isto do corpus terminolóxico e estilístico que posúe a lingua do dereito, pero asemade debe fuxir de todo tipo de información superflua e inmotivada. Hoxe en día podemos constatar numerosos exemplos de textos repletos de clixés e retrousos de todo innecesarios que a miúdo se empregan neste tipo de redacción por pura inercia. A aclamada modernización da linguaxe xurídica pasa sen dúbida por reconducir e actualizar algúns principios básicos da súa redacción: a precisión e a concisión.

Imos analizar algunhas partes representativas do texto dunha demanda, tal e como podemos atopalas no noso día a día, para reparar nalgúns vicios deste tipo de redacción que nos pasan desapercibidos pola forza do costume.

"Antón López López, procurador ~~dos tribunais~~, en nome e representación de Paula Castro Castro, segundo acredito coa copia do poder ~~bastante para preitos~~ que achego e que solicito que me sexa devolto tras o seu testemuño ~~en autos por necesitalo para outros usos~~, comparezo ~~ante este xulgado~~ e como mellor proceda ~~en dereito~~ DIGO:"

Se aplicamos a recomendación de atendermos a se o que escribimos é necesario ou sobranse, darémonos conta de que existe moita información na parte introdutoria das demandas que alongan innecesariamente a oración e non achegan ningunha información que non se coñeza xa ou que, simplemente, é innecesaria.

Na parte introdutoria dunha demanda, a expresión "procurador dos tribunais" pode resolverse coa mesma eficacia informativa omitindo a frase "dos tribunais" dado que o contexto de actuación do procurador pode considerarse inherente á propia actuación profesional.

A redacción xurídica caracterízase pola fixación e acumulación de abundantes estruturas bimembres (debo condenar e condeno, danos e perdas, en tempo e forma, etc.). Non obstante, a frase binominal "en nome e representación" é facilmente simplificable. Facer algo en representación de alguén xa implica facelo no seu nome. Xa que

logo, a expresión resulta redundante e podemos reducila ao termo que aglutina ambos os significados: "en representación de"; e mesmo poderíamos obviarla enteiramente dado o significado cumprido da expresión "procurador de Paula Castro Castro".

No caso de incluír na fórmula de comparecencia a información relativa ao poder notarial, debemos ser conscientes de que estamos engadindo unha precisión informativa independente que a miúdo alonga en exceso este apartado introdutorio. En todo caso, deberíamos atender á pertinencia de empregar a información accesoria que provoca un alongamento estéril (*vid. cor verde*).

O verbo polo que se fai efectiva a comparecencia ("comparezo") constitúe unha parte nuclear neste apartado e cumpre unha función determinante tanto expresiva coma xuridicamente. Agora ben, a frase engadida "ante este xulgado" debemos considerala prescindible e mesmo redundante neste momento da redacción.

A inercia da tradición formularia prevé na parte final deste parágrafo unha expresión ("como mellor proceda en dereito") dificilmente asumible dende os parámetros que deben rexer unha redacción precisa, concisa e funcional. É este sen dúbida un bo exemplo dos abondosos formulismos que entorpecen a actualización desta linguaxe técnica.

~~Que teña por presentado este escrito xunto coas súas copias, o admita e ...~~

Na parte final das demandas é habitual atopar esta construción. Neste caso, dado que a acción principal queda expresada polo verbo "admitir" poderíamos prescindir da primeira unidade verbal ("teña por presentado") xa que a súa acción queda tamén englobada na do verbo principal: "Que admita este escrito..."

A continuación achegamos outros exemplos dalgúns clichés baleiros de significado ou sobran tes que deberíamos evitar na redacción dunha demanda.

~~Para os oportunos efectos procesuais faise constar que ...~~ (Precisión: cales?)

~~Por tanto, é procedente, de acordo co que establece o artigo 789 da LACrim, incoar dilixencias previas para os fins legalmente establecidos.~~ (Precisión: cales?)

~~Teña por formulado en tempo e forma debidos un recurso de súplica ...~~ (Concisión: sobra)

~~Que admita este escrito xunto cos documentos que o acompañan e, tras os trámites previos oportunos, acorde ...~~ (Concisión: sobra)

~~Que mediante o presente escrito, dentro do prazo conferido pola providencia con data de 23-10-2000, presento un escrito de contestación ...~~ (Concisión: sobra)

~~"Vistos os preceptos sinalados e demais normativa de aplicación"~~ (Precisión: cal?)

~~... ao amparo do disposto no artigo 188 da vixente Lei de procedemento laboral.~~ (Concisión: sobra)

~~Considerando que a devandita sentenza non se axusta a dereito, dito sexa co debido respecto e en estritos termos de defensa, anuncio ...~~ (Concisión: sobra)

~~É xustiza que pido en ... ou Por ser de xustiza que pido en ...~~ (Concisión: sobra)

Malia as observacións que acabamos de facer cabe sinalar que a lingua é un sistema que admite certas redundancias, e que son de todo xustificables cando hai vontade de dar énfase á idea que queremos transmitir. Agora ben, habemos de evitar na medida do posible os clichés baleiros de información e as expresións innecesarias, que non enriquecen unha linguaxe técnica como é a xurídica.

Martín Ramos Insua

Servizo de Asesoramento Lingüístico
Colexio de Avogados
de Santiago de Compostela

Luís Manuel García Mañá

Xefe Superior da Policía de Galicia

Luis M. García Mañá é membro correspondente da Real Academia Galega, recentemente foille concedida a Medalla de Ouro do Eixo Atlántico. Licenciado en Dereito, tamén cursou estudos de Maxisterio, Toxicología Forense e Antropoloxía Cultural. Foi Comisario Xefe de Policía en Madrid e Vigo e na Comisaría Provincial de Ourense. É membro do Instituto de Estudos Vígueses, do Patronato da Fundación dos Premios da Crítica, do Consello da Fundación Otero Pedrayo, da Fundación Faustino Santalices, vogal da Fundación dos amigos da Universidade de Vigo e xuíz honorario do Couto Mixto. Está en posesión de distintas condecoracións e graos das ordes do Mérito Civil, Mérito Policial e Mérito Naval.

AVOGACÍA COMPOSTELÁ (AC): Como rematou un humanista coma vostede estudando Dereito?

LUÍS GARCÍA MAÑÁ (LGM): Humanista é un título que seguramente me quede demasiado grande, pero o que si é certo é que como eu son daqueles vellos inspectores do Corpo Xeral de Policía, antes de que fose o actual Corpo Nacional de Policía, decidín que tiña que seguir na Universidade.

Dábaseme ben a historia, a bioloxía e outras cousas, pero pola miña opción profesional da Policía considerei que o máis adecuado era estudar Dereito. Fixen Dereito e paréceme unha carreira que é básica para o exercicio da miña profesión. De feito, dende que existe a escala executiva da policía, onde se esixe unha titulación superior, unha gran parte dos novos inspectores e inspectoras posúen a licenciatura en Dereito.

AC: Pensou algunha vez en exercer a avogacía?

LGM: Si que o pensei, e tiven algún tenteo por parte dalgún profesional do dereito, o que pasa é que xa estaba moi metido na profesión da policía. A profesión da policía, como a de calquera xurista, é moi vocacional e cando te metes a fondo acabas enganchado. Acábache gustando e acabas querendo aquilo que máis coñeces. Deime conta de que a profesión tiña un contido social moi importante e unhas posibilidades que ao final terminaron facendo que seguise a carreira policial ata hoxe.

"A PROFESIÓN DA POLICÍA, COMO A DE CALQUERA XURISTA, É MOI VOCACIONAL E CANDO TE METES A FONDO ACABAS ENGANCHADO"

AC: Por que se fixo policía?

LGM: Eu empecei moi novo, aos 19 anos. Fixen tamén

Maxisterio. Pero a min o que me tiraban eran varias cousas. En primeiro lugar, saír da miña casa. Daquela todos os rapaces novos o que queríamos era saír da casa e ir coñecer mundo, e unha das maneiras era independizarte economicamente. En segundo lugar, eu tiña unha conciencia digamos de economía familiar moi acusada. Estudamos os dous irmáns, estabamos a piques de entrar na universidade, que era unha carga para meus pais, e pensei que tiña que saír da casa. Entón atopeime cun amigo que me contou as excelencias da Policía, e conseguiu convencerme. Fixen unha proba, e tan ben me saíu que alí quedei. E xa levo 38 anos.

AC: A título persoal, ¿como se leva o de ser o Xefe Superior de Policía de Galicia, o rango máis alto na nosa comunidade?

LGM: É un orgullo dende logo ser o Xefe Superior de Policía de Galicia, que é a miña terra, e eu son fundamente galeguista. Son un home que coída a cultura do seu país e que intenta contribuír tamén modestamente a ela, sentíndome ao mesmo tempo parte de España, parte de Europa e parte do mundo. Non renego de ningunha cousa, pero evidentemente aposto inicialmente polo meu, polo máis próximo.

Por iso é un orgullo estar aquí, pero tamén é unha responsabilidade. A xente agarda que fagas cousas, espera que produzas cousas, que non pases por aquí sen máis. Aquilo de que estou aquí para servir e non para ser servido pode parecer un tópico pero é a verdade máis absoluta.

AC: Pero a título persoal?

LGM: Lévese ben porque a min gústame asumir esa responsabilidade e gústame prosperar, senón ao mellor tería cambiado de profesión. Tiven a sorte de ter unha carreira profesional rápida e ben estruturada. Ascendín moi novo, porque con trinta e poucos anos xa era comisario e xefe de unidades, e fun saltando por diversas comisarias grandes e pequenas. Hoxe son o comisario máis antigo da escala en Galicia. Estoulle moi agradecido á vida por colocarme aquí e moi agradecido ás persoas que confiaron en min, polo tanto, persoalmente sintome ben.

"ESTOULLE MOI AGRADECIDO Á VIDA
POR COLOCARME AQUÍ E MOI
AGRADECIDO ÁS PERSOAS QUE
CONFIARON EN MIN"

AC: Que diferenza percibiu da xefatura de Vigo e Redondela, da que viña, á xefatura superior?

LGM: En principio, é unha cuestión de dimensións. A xefa-

tura superior evidentemente responsabilizase de toda Galicia e a de Vigo responsabilizase dos concellos de Vigo e Redondela. E hai tamén unha cuestión de dimensión orgánica e operativa. A Comisaría de Vigo é unha das máis activas. Na Comisaría de Vigo o comisario non ten máis que estar pendente do que sucede no día a día mentres que na xefatura superior ademais diño teño unha representación institucional, teño que estar en reunións, xuntanzas. Teño que viaxar máis para recibir instrucións tanto do ministerio como da delegación do goberno para marcar estratexias. É máis institucional e menos operativo que a Comisaría de Vigo.

AC: Vostede é un escritor e ensaísta. Como comezou a escribir?

LGM: Coma todos, na escola. Teño a fortuna de vir dunha familia na que a tradición oral era moi importante, e marcóume moito de neno. Por exemplo, as longas noites de inverno foron una gran fonte de coñecemento de tipo antropolóxico, de tipo etnográfico, mesmo de tipo histórico.

Meus pais dentro da súa modestia procuraron que dalgunha maneira lese, dende cómics ata outras cousas máis serias (eu *O Quixote* lino de neno). Mandáronme a unha escola de artes e oficios para que tivese certas nocións artísticas e ao conservatorio. En definitiva, que tivese unha certa formación dende moi pequeno.

Tamén tiven un magnífico profesor que se chamaba don Alfredo, que xa dende que tiñamos oito anos se preocupaba de introducirnos na lectura de parágrafos d'*O Quixote* todos os días. Ao cabo de dous anos tiñámolo lido varias veces. Ao cabo de varios anos xa comecei a ter máis interese e xa me eran coñecidas as andanzas do cabaleiro d'A Mancha e o seu

axudante, e lémbrome que con 13 anos paseino moi ben léndoo de *motu proprio*.

Foi precisamente da formación que me brindaron meus pais de onde naceu a miña inqueda. Nos últimos anos do bacharelato empezamos a facer concursos de literatura e participei en varios, sempre con premio e iso engancha. Foi o aliciente que me fixo seguir. Logo, xa na policía, escribía artigos e algúns contos. Gustábame contar historias probablemente por esa tradición oral que viña de meus pais e de meus avós. Pouco a pouco fun publicando, ata considerarme moitas veces un intruso neste campo pero non por iso penso que teña que renunciar. É una forma de enriquecer a miña propia vida e se dalgunha maneira serve tamén para que outros gocen ou coñezan elementos como pode ser o Couto Mixto ou esas cousas en que eu me metín pois paréceme unha forma positiva de ocupar os meus anaquiños de lecer.

AC: Agora que fala vostede do Couto Mixto, ¿como foi vostede parar alí?

LGM: Pois entronca co anterior. Eu son fillo de dous rallo-
tos ou rallanos. Por un lado, meu pai que xa morreu e que era de Taramundi, da raia entre Asturias e Galicia -digo entre Asturias e Galicia porque Taramundi é de Asturias pero pegadiño a Galicia-, onde falan un galego fermosísi-

mo, onde hai una tradición de navalleiros e ferreiros impresionante e é unha terra que a min tenme absolutamente engaiolado. É unha terra máxica.

E por outro lado, tamén son ralloto de orixe, aínda que nacín no centro da cidade de Ourense, pero son ralloto pola parte de miña nai. Ela é de Randín, na fronteira con Portugal. Randín é unha aldea que está pegadiña a outra aldea portuguesa que é Touren e os seus habitantes convívían xuntos.

Miña nai que ten 93 anos e unha cabeza privilexiada, contábanos que había cerca da súa aldea unha xente mixta

con fama de ser moi brava. Cos anos e estudando Dereito internacional público tiven que facer un traballo sobre o Tratado de Lisboa de 1864, que é o tratado de lindes aínda hoxe vixente entre España e Portugal, e facendo o traballo, mira tí por onde, vexo que nun dos primeiros artigos fala dos habitantes do Couto Mixto, das Coroas de España e Portugal e daquela pensei: caramba, miña nai tiña razón. A partir dese intre empecei a investigar, e de alí recuperei un pouco a historia real, porque hai unha parte mística que está na memoria das xentes que non ten un fundamento real. A través das pescudas que fixen no Arquivo Histórico Nacional, no Arquivo do Ministerio de Exteriores, no Arquivo Histórico Provincial e da lectura de Madoz, de Vicente Risco e doutros atopei que aquilo tiña moita parte de verdade e o que tentei foi divulgalo. O que sempre procurei foi a divulgación dunha realidade xurídica, territorial e histórica, dun espazo que probablemente foi un espazo en certa medida de liberdade porque dotouse dunhas institucións que eran democráticas moito antes de que a democracia chegase a estas latitudes.

AC: E como chegaron a ese estatuto de liberdade?

LGM: Pois probablemente porque eran xente pobre e con miseria e ninguén contaba con eles. Unha hipótese que hai é que probablemente co nacemento de Portugal, a mediados do século XII, quedaban espazos en terra de ninguén. Non era que o Couto Mixto estivese en terra de ninguén, porque pertencía á Casa de Braganza, o que pasa é que estaba nas extremas entre o reino de Galicia e ese inicial reino de Portugal onde a Casa de Braganza non tiña aínda funcións reais. Son terras de montaña, moi altas. Terras que quedaron ermas despois do paso dos musulmáns e había que repoboalas. Eu aposto pola tese dos denominados "coutos de homiciados", institución que foi estudada polo profesor portugués Umberto Moreno Vaquero. Esta era unha institución que se utilizaría posteriormente noutros países como Inglaterra. Os ingleses, por exemplo, para repoboar Australia levaron reos da xustiza. Pois no século IX e X para repoboar determinados territorios creábanse certos privilexios que permitían que certos condenados da xustiza puidesen vivir coas súas familias e redimir as súas penas en determinados coutos, por iso se chamaban coutos de homiciados e se facían excluindo, segundo Moreno Vaquero, os sodomitas, os falsificadores de moeda e os herexes. Pero, noutros casos, os condenados non eran excluídos e permitíasielles colonizar unha terra someténdose á vasalaxe ou ao señorío correspondente.

Esas terras altas, pobres e poboadas de xente con certa miseria non interesaban a ninguén. Probablemente ese desinterese fixo que as terras fosen quedando esquecidas, e co paso do tempo foron adquirindo uns certos privilexios que se consolidaron sobre todo a finais do século XV.

Unha vez que eles se sentiron distintos souberon xogar cos intereses das dúas casas nobiliarias que primaban na zona: a de Braganza en Portugal e a de Monterrei en terras

galegas, tentando obter as vantaxes de depender de ambos os dous territorios. E así conseguen ter, por exemplo, exencións fiscais, dereito de asilo, a posibilidade de cultivar determinados produtos que viñan de América... Incluso comerciar con determinados produtos que viñan dunha banda e doutra da fronteira pero que non estaban permitidos pola normativa fiscal, como por exemplo o sal, que ata a revolución de setembro de 1868 era un produto estanco. O sal traíase de Portugal polos camiños privilexiados onde non había risco de ser confiscado e despois distribuíase.

Destá forma, os habitantes do Couto ían aproveitando de aquí e de acolá e creando un corpus non escrito pero si existente *de facto* e que despois sería recollido documentalmente por todos os candidatos que pretendían anexionarse ao Couto Mixto. Ben é certo que inicialmente existían uns privilexios escritos pero que foron estragados polas forzas imperiais do Mariscal Soult cando, fuxindo de Wellington, tentaron o dominio primeiro de Portugal e despois de Galicia, queimando ao seu paso numerosa documentación.

Aínda así, as pescudas que fixen nos distintos arquivos permitíronme atopar documentos nos que se ían relatando os distintos privilexios -que son unha morea deles- dos seus poboadores, e iso é o que os fai singulares historicamente, aínda que evidentemente participan da cultura popular, da cultura antropolóxica e da cultura etnográfica, e incluso relixiosa dos seus veciños.

"AS PESCUDAS QUE FIXEN SOBRE O COUTO MIXTO NOS DISTINTOS ARQUIVOS PERMITÍRONME ATOPAR DOCUMENTOS NOS QUE SE ÍAN RELATANDO OS DISTINTOS PRIVILEXIOS DOS SEUS POBOADORES, E ISO É O QUE OS FAI SINGULARES HISTORICAMENTE"

AC: Unha pregunta que nos fixemos todos no equipo: Para cando unha novela negra?

LGM: Eu xa participei a primeiros deste século XXI na Semana da Novela Negra de Xixón, e este ano convidáronme a participar na primeira Semana da Novela Negra de Xetafe.

Se les calquera das miñas novelas, daraste conta de que son novelas negras e ao mesmo tempo de intriga porque teñen os compoñentes da novela negra (mortes e violencia) e á vez os da intriga.

AC: A seguinte pregunta é obrigada. De onde saca o tempo para escribir? A quen llo quita?

LGM: Pois contéstoche cun conto: "organizaçao" [risas]. Tento non quitarlle tempo á miña familia co cal quitomo a

min mesmo, fundamentalmente do descanso: da noite e das vacacións que é fundamentalmente cando escribo.

AC: Vostede é un gran partidario da normalización lingüística. É un labor duro sobre todo traballando nun corpo nacional como é a policía?

LGM: Non. Para min é natural. Utilizo o galego e o castelán indistintamente. Son consciente de que pertenzo a un corpo estatal e que incluso ten que traballar fóra da fronteira do estado. Son dos que pensa que os idiomas son a ferramenta de comunicación máis potente que hai. Se un policía está nunha terra con lingua propia e ten a posibilidade de empregala, vai ter una ferramenta singular para comunicarse cos seus concidadáns e poder así captar a información que precisa para facer ben o seu traballo. E nós, os galegos, temos que coidar o noso idioma porque non o van coidar outros por nós. Pero iso non pode supor que se rexeite ningún outro idioma.

"NÓS, OS GALEGOS, TEMOS QUE COIDAR O NOSO IDIOMA PORQUE NON O VAN COIDAR OUTROS POR NÓS"

AC: Que tres cousas levarías a unha illa deserta?

LGM: Levaría en lugar de tres cousas as tres persoas que máis quixera. Porque aínda que se estea no paraíso se non tes con quen compartilo non serve absolutamente para nada.

AC: Un lugar para perderse?

LGM: Eu apaixónome coa vida e empápome do ambiente en calquera país no que estea, polo que gozo de calquera lugar no que me atope, non necesito un sitio determinado.

AC: Unha frase?

LGM: Vouche dicir unha que lín esta tarde: *"Las ideologías nos separan. Los sueños y la angustia nos unen"*. Díxoa Ieugene Ionescu, francés de orixe romanese e membro da Academia Francesa. Ten que ver moito co meu traballo.

AC: Un sinónimo de Galicia?

LGM: Galego. »

José R. Dulego Erroz. Avogado.
Colexiado 1963 do ICA Santiago

Paula López Porto. Avogado.
Colexiada 1937 do ICA Santiago

